

Ervaringen luisbestrijding

In de afgelopen twee jaar konden telers hun sla en andijvie tegen luis beschermen met Gaucho (van Bayer CropScience) of Cruiser (van Syngenta Crop Protection). Hieraan lag onder andere veel onderzoek ten grondslag dat door Proeftuin Zwaagdijk in opdracht van de slatellers via het Productschap Tuinbouw werd uitgevoerd. De fabrikanten leverden aanvullend onderzoek.

Naast zaadcoating werden in verband met een betere kieming ook de toepassing als Sanokote Smart-pil (voorheen dummy pil) en Phyto-drip-behandeling beproefd. Na vier jaar onderzoek was duidelijk dat deze methoden qua effectiviteit en de werkingsduur niet onderdoen voor zaadcoating. Toch kwam het afgelopen jaar regelmatig geluiden uit de praktijk naar voren dat er toch nog veel luizen voorkwamen of dat de middelen niet werkten. Is dit met elkaar te rijmen?

2003-2006

De proeven in 2003-2006 werden aangelegd met niet-Nasonovia-resistente rassen. Na het uitplanten werden wekelijks vijf plant per veld onderzocht en de - ongeveugelde - luizen geteld. Geveugelde luizen zouden namelijk niet geland kunnen zijn op de sla die nog wel beschermd was door Gaucho of Cruiser en dus een verkeerd beeld geven.

Per proef waren er over het algemeen geen betrouwbare verschillen in effectiviteit tussen de hoge en lage doseringen van een middel. Ook werden er door de proeven heen geen duidelijke verschillen gevonden in aantallen luizen per plant tussen Gaucho of Cruiser. Dit was zowel tussen de hoge als tussen lage doseringen. Betrouwbare verschillen in aantal luizen per plant werden er bijna niet aangetroffen tussen de methoden zaadcoating, Smart pil en Phyto-drip. Duidelijk zat er wel een lijn in de resultaten: bij de hogere doseringen was er een tendens dat de planten net even langer vrij bleven van luis en dat de populatie luis minder snel steeg.

Het advies

Alle proefresultaten overziende werd aangegeven dat in de praktijk mag worden verwacht dat met beide middelen in de hoge dosering de slaplanten tot vijf weken na het planten nagenoeg vrij van luizen worden gehouden. Hoewel de nawerking ten opzichte van onbehandeld vaak tot het einde van de teelt duurt, werd steeds aangegeven dat vanaf vijf weken na het planten het gewas moest worden gecontroleerd op luizen.

De praktijk

In de praktijk hoefde in de afgelopen jaren na een zaadcoating met de hoge dosering Gaucho weinig meer tegen luizen worden gedaan. De ervaring van Proeftuin Zwaagdijk was dat de infectiedruk van luizen in een slaperceel bij telers behoorlijk lager was dan bij Proeftuin Zwaagdijk zelf. Dit omdat er vaak een hoge infectiedruk is vanuit onbehandelde velden en overige gewassen. De minimale werkingsduur is hierdoor goed vastgesteld. Als een teelt in het zuidoosten van het land nog wat korter duurt dan in het noordwesten, zal het wellicht duidelijk zijn dat er al eerder na het planten gewasinspecties dienen te worden uitgevoerd.

2007-2008

In de proeven vanaf 2003 was gebleken dat het verloop van de luispopulatie iedere proef weer anders verliep. Zo was de druk in het voorjaar hoog, zo werd de populatie door heet weer of veel neerslag ook bij onbehandeld tot een minimum gereduceerd. Het voorjaar van 2008 kenmerkte zich door een enorme druk van lui-

zen (niet alleen in sla). De druk was 5x hoger dan normaal en wel 10x hoger dan in 2007. Hierdoor was het aantal invliegende luizen volgens metingen in Niedersachsen het hoogste van de afgelopen tien jaar! Met name deze invliegende luizen kunnen het beeld geven dat de werking van een middel is afgelopen, terwijl dit nog niet het geval hoeft te zijn. Soms worden ook jonge luizen geboren voordat het volwassen insect aan de sla heeft gezogen en is doodgegaan. Dit versterkt het beeld dat het middel niet meer werkt. Door zo'n plant met geveugelde luizen uit te spitten en thuis te volgen of de luizen het overleven krijg je als teler snel het antwoord op de vraag hoe het met de werking zit.

Zuidoosten 2008

Naar aanleiding van de problemen met luis in met name het zuidoosten heeft Syngenta Crop Protection de werking van Gaucho 120 en Cruiser 80 op het veld vergeleken. Hiervoor werden door Proeftuin Zwaagdijk luizen gekweekt en wekelijks in kleine kooitjes op het blad geklemd. Na een week werd beoordeeld of de luizen nog leefden of dood waren. In totaal werden er afgelopen zomer drie teelten tot aan de oogst op deze manier gevolgd. Uit de resultaten bleek dat bij gelijke opkweek- en veldomstandigheden de werking van beide middelen vergelijkbaar was. Gemiddeld was tussen 4 en 7 weken na het planten binnen een week 86% van de luizen dood. Verder bleek dat onder ongunstige omstandigheden (somber, koel weer) het bestrijdingspercentage na een week lager lag. Wellicht doordat de luizen minder plantsappen met middel opnamen en daardoor wat langer konden overleven.

Vertrouwen

Er wordt deze tijd veel over vertrouwen geschreven. Uit de proeven (in de praktijk) is naar voren gekomen dat Gaucho 120 en Cruiser 80 vergelijkbaar zijn in werking en werkingsduur.

Beide middelen houden het gewas 4 à 5 weken vrij van luis en hebben tot aan de oogst een duidelijke nawerking. Dit is uw vertrouwen waard, ook als de luisdruk zoals in 2008 erg hoog is. Uit laboratorium onderzoek blijkt tevens dat er geen vermindering in gevoeligheid van luizen voor de middelen is. Tussen 100% bestrijding en geen werking zit een groot verschil. Laat u niet misleiden door luizen die zijn komen aanvliegen. Begin tijdig met scouten en pas bij een luisdruk Plenum (vt 2 weken), Pirimor (vt 7 dagen) of Spruzit (vt 2 dagen) toe.

Jan de Lange, Proeftuin Zwaagdijk